

HUR BEHÄRSKAR UNIVERSITETS FÖRSTA ÅRS STUDERANDE IDIOM?

Kandidatavhandling

Niina Holopainen

Jyväskylä universitet
Institutionen för språk
Svenska språket
29.3.2011

TIIVISTELMÄ

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Niina Holopainen	
Otsake: Hur behärskar första års universitets studerande idiom?	
Aine: ruotsin kieli	Kandidaatin tutkielma
Vuosi 2011	Sivumäärä
<p>Tutkielmani tarkoitus oli selvittää kuinka hyvin yliopiston ensimmäisen vuoden opiskelijat hallitsevat idiomeja ruotsin kielessä. Koska hypoteesini oli, että opiskelijat eivät hallitse idiomeja tarpeeksi hyvin, otin myös selville mahdollisia syitä, miksi idiomien hallinta on pintapuolista.</p> <p>Tutkimukseeni osallistui yhteensä 35 ensimmäisen vuoden yliopisto- opiskelijaa. Heistä 21 opiskelee ruotsia pääaineenaan ja loput 14 ovat ruotsin sivuaineopiskelijoita. Ensisijaisena materiaalina käytin idiomi kyselylomakkeita. Lomake koostui taustatiedoista sekä idiomi osiosta, jossa informantit käänsivät 10 idiomiä ruotsiksi ja 10 suomeksi. Tulosten analysointiin käytin tutkielmassani sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista menetelmää; taulukoiden avulla sain selville kuinka moni informanteista vastasi tietyllä tavalla ja näin ollen pystyi pohtimaan syitä. Lisämateriaalina tutkin lukion uusimman ruotsin oppikirjasarjan, Galleri 1-7 kirjoja sekä ruotsin kielen opintosuunnitelmaa (Varkauden lukion opetussuunnitelma, 1.8.2005) vahvistaakseni omia epäilyksiäni idiomien esiintymisen vähyydestä.</p> <p>Analyysini osoittautui pääosin oikeaksi. Opiskelijat hallitsivat hyvin ne vähäiset idiomit, jotka olivat käännettävissä sananmukaisesti. Sen sijaan idiomit, jotka täytyi kääntää idiomilla, hallittiin yleisesti huonosti. Yleisesti ottaen ruotsin pääaineopiskelijat hallitsivat idiomeja paremmin kuin sivuaineopiskelijat, mikä selittyy sillä, että pääaineopiskelijat ovat enemmän tekemisissä ruotsin kielen kanssa ja heillä on enemmän motivaatiota kieltä kohtaan.</p> <p>Tutkimustulosteni perusteella idiomien opetusta ruotsin kielessä tulisi kehittää. Ehdotukseni olisi että opettajat voisivat käyttää idiomeja enemmän oppitunneilla. Oppikirjoihin voisi myös lisätä idiomeja tuomaan väriä ja kulttuurintuntemusta kielenopetukseen. Toisaalta kielten opetuksen resursseja leikataan aika ajoin, mikä voi vaikeuttaa keskittymistä kielitieteen pienimpiin osiin, joita idiomitkin edustavat.</p>	
Avainsanat: svenska språket, idiom, översättning	
Kirjasto/Säilytyspaikka: Aallon kirjasto	
Muita tietoja:	

INNEHÅLL

1 INLEDNING.....	3
2 BAKGRUND	4
2.1 Begreppet idiom	4
2.2. Gruppering av idiom	5
2.3. Att översätta idiom	6
2.4. Läroplan och läroböcker.....	8
2.5. Tidigare studier.....	8
3 MATERIAL OCH METOD	9
3.1 Kvalitativ studie med kvantitativa drag.....	9
3.2. Test som primär undersökningsmetod	9
4 RESULTAT	11
4.1. Informanterna och deras kontakter med svenska språket.....	11
4.2. Behärskning av idiom.....	14
4.3. Idiomens status i läroplan och i läroböcker.....	19
5 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION	20
6 AVSLUTNING.....	23
LITTERATUR.....	24
BILAGA: ENKÄTEN.....	25

1 INLEDNING

Vet en svenskstuderande vad *onnenpekka* är på svenska? Han eller hon kanske vet att detta uttryck hör till en del av språkvetenskap, dvs. till idiomatiska uttryck, men den korrekta översättningen kan gå åt skogen. Mäntylä (2004) påpekar att idiom är en viktig del av vårt dagliga talspråk och därför viktigt att behärska, inte bara i vårt eget modersmål utan också i främmande språk. Man kan se och höra idiom överallt utan att ens reagera på dem. Jag anser att ju bättre man behärskar idiom också på främmande språk, desto högre status och respekt får man som talare. Genom att baka in idiom i sitt talspråk, låter man genast livligare och övertygande. Luthman (2006) påpekar att för studerande med utländsk bakgrund kan fasta uttryck i svenskan vara väldigt komplicerade, t.o.m. ett hinder. Däremot antar jag att det är en jobbig process att lära sig idiomatiska uttryck oberoende av språk eftersom möjligheten för feltolkningar finns.

Jag blev intresserad av idiom eftersom jag själv inte kunde säga så många idiom på svenska innan jag tillbringade mitt utbyte i Sverige. Då drog alla utländska studerande, igenom många idiom för att ta ett steg närmare en nativtalares position. Temat är inte så förslitet heller så att man kan hitta på något nytt.

Denna kandidatavhandling handlar om idiomvetandet bland första års svenskstuderande vid universitetet. Svenskstuderandena har indelats i huvudämnes- och biämnesstudenter. Mitt syfte är att ta reda på hur väl de behärskar idiom efter tidigare svenskstudier samt hurdana idiom de behärskar. Dessutom ska jag undersöka vilka olika faktorer, såsom bakgrund och erfarenheter, kan möjligtvis påverka det. Hypotesen är att huvudämnesstudenter behärskar idiom huvudsakligen bättre än biämnesstudenter.

I min undersökning kommer jag att utnyttja enkäter som jag gjorde för att testa studerandenas idiomatiska utgångspunkter. Av de tillfrågade är 21 (60 %) huvudämnesstudenter och 14 (40 %) biämnesstudenter. Jag ska också redogöra för gymnasiets läroplan i svenska språket och undersöka de nyaste gymnasieläroböckerna, när det gäller att använda idiomatiska uttryck i dem.

I följande kapitel kommer jag att förklara vad begreppet idiom betyder och vilka drag som är kännetecknande för idiom. Jag ska också berätta om några tidigare studier som är relevanta för min undersökning. I kapitel 3 ska jag först presentera min metod, mitt primära forskningsmaterial och den enkätundersökning med vilken jag testade informanter vid universitetet. I kapitel 4 kommer jag sedan att analysera resultaten. I kapitel 5 kommer jag att sammanfatta det väsentliga och diskutera

den viktigaste informationen kring ämnet. Avhandlingen avslutas med kapitel 6 där jag bl. a. tar ställning till framtida studier.

2 BAKGRUND

I detta kapitel kommer jag att först förklara vad själva begreppet *idiom* betyder (2.1). I kapitel 2.2 ska jag dela forskarnas synpunkter om att kategorisera idiom genom vissa drag. Kapitel 2.3. handlar om översättning av idiom, för detta tema knyter starkt ihop med behärskning av idiom i andra språk. Dessutom ska jag presentera mitt extra material i undersökningen, läroplan och läroböcker (2.4.). För det sista (2.5.) presenterar jag tidigare studier som har gjorts kring ämnet.

2.1 Begreppet idiom

Redan själva begreppet *idiom* kan låta främmande för lekmän. Det är ett främmande ord i finskan och oftast används ordet *ordspråk* när vi menar idiom.

När jag började undersöka forskarnas synpunkter på idiombegreppet lade jag märke till att de å ena sidan har olika definitioner av idiom men att det å andra sidan finns vissa liknande egenskaper som lyfts fram på ett eller annat sätt. I det följande har jag plockat fram några sådana aspekter.

Sköldberg (2004:21) delar Barkemas (1996) och Kövecses & Szabós (1996) synpunkt om att idiom har två väsentliga egenskaper. För det första, idiom är ett fast uttryck som består åtminstone av två lexikala enheter dvs. ord. För det andra, att kombinera dessa lexikala enheter hos ett idiom är inte detsamma som att kombinera lexikala enheter i ett uttryck. Något enklare definition men liknande synpunkt ges av Anward & Linell (1976) i Sköldbergs studie (2004:22): ”Idiom är flerledade uttryck vars betydelse inte har någon som helst relation till konstituenternas (‘bokstavliga’) betydelser”. Till exempel när vanliga satser eller fraser har någon slags systematisk relation till varandra eller kompletterar varandra, har idiom inga sådana drag. De kan bestå av vilka enstaka ord som helst, i vilken ordning som helst.

Sköldberg (2004:25–26) själv hänvisar till Fernando & Flavells (1981) sätt att definiera idiom. Hon har sammanfattat de mest väsentliga egenskaper som andra forskare har funnit. Sköldberg ger sammanlagt sju kriterier för att beskriva och avgränsa idiomatiska uttryck (se figur 1).

- Ett idiom utgör vanligen en del av en sats eller mening, ibland en hel sats eller mening
- Ett idiom är uppbyggt av lexikaliska enheter som i sig uppvisar en viss morfologisk struktur och ingår i en syntaktisk konstruktion
- Ett idiom har en relativt fixerad form
- Ett idiom har som helhet figurativ betydelse
- Ett idiom har en betydelse som inte är härledbar endast ur de ingående ordens betydelse
- Ett idiom har inte huvudsakligen en grammatisk eller textbindande funktion
- Ett idiom är institutionaliserat

Figur 1 Kriterier för begreppet idiom ur Sköldberg (2004: 25-26)

Sköldberg (2004:26) påpekar att ett idiom kan ha några av egenskaperna ovan men det behöver inte ha alla, dvs. att dessa egenskaper kan varieras mer eller mindre i ett uttryck. Jag anser att ju fler definitioner som lyfts fram, desto klarare bild får man av idiom.

Ingo (1990:245) konstaterar att idiom är en fras eller ett uttryck som allra oftast förekommer i talspråk eller i så kallade fria språkstilar. Enligt honom är det som gör idiom problematiskt att hela uttrycket består av ett lexem vilket måste analyseras enligt semantisk analys.

Clauséns definition till idiomet är att idiom vanligtvis består av en del av en sats och har minst en metafor. Därför är de inte semantiskt härledbara. (Skog- Södersved, Malmqvist 2007:323)

2.2. Gruppering av idiom

Idiomen verkar oftast ha strikta regler vad gäller deras struktur. Man måste vara noggrann med dem för att inte ändra meningen. Nästan alla forskare som jag har tagit med i min undersökning har olika sätt att kategorisera idiom. Det kan vara å ena sidan förvirrande men å andra sidan klagörande. Man måste bara offra tid för att omfatta de sätten.

Enligt Hallström och Östberg (1998:5) finns det ändå några undantag då idioms led kan variera sig utan att dess lexikaliserade betydelse förändras. Sådana variationer kan vara antingen *lexikala* eller *morfologiska*. Bland mina utvalda idiom sker också sådana lexikala variationer till exempel *Prata/tala i vädret*, *Slå två/tre/flera flugor i en smäll*, *Gå åt skogen/ Gå åt pipan*. Däremot de

idiomen där morfologiska variationer sker är till exempel *Något är grip/et ur luften*, *Som hand i handske/n*. Vid sådana tillfällen har idiom samma betydelse, men det är ändå svårt att dra gränsen mellan idiomvariant och idiomsynonym.

Hallström och Östberg (1998:6) har också avgränsat idiom från *talesätt* och *liknelser*. I dessa fall utgör idiom en syntaktisk fras som delvis har metaforiserats. Talesätt bildar fullständiga meningar såsom *Man ska inte ropa hej förrän man är över backen*. Liknelser dvs. tvåledade jämförelser är exempelvis *Hungrig som en varg*, *Gå som smort*. I de båda fallen kan man lätt förstå meningen på grund av något av idioms bokstavliga betydelse.

Hallström och Östberg (1998:6) har också grupperat idiom vidare i olika typer enligt deras beteende. Jag ska nu ge exempel på mina utvalda idiom och indela några av dem enligt denna gruppering.

Idiom som sammanbinds med en konjunktion kallas *ordpar*. Sådana idiom är till exempel *Pick och pack*, *Med näbbar och klor*. Konjunktioner kan finnas en eller flera i ett idiom. Däremot kan den andra gruppen kallas för *blandade idiom*, alltså idiom där finns till exempel ett verbalt led. Exempel på sådana idiom är *Köpa gris i säcken*, *Göra en höna av en fjäder*. Idiom kan också ingå i en eller flera *kroppsdelar* och jag kommer att ge några exempel på sådana idiom i kapitel 4.3.

Denna kategorisering visar att det som både i finskan och svenskan finns ett sådant kontinuum där man kan dela in idiom genom olika ordgrupper (se Nenonen 2002: 29).

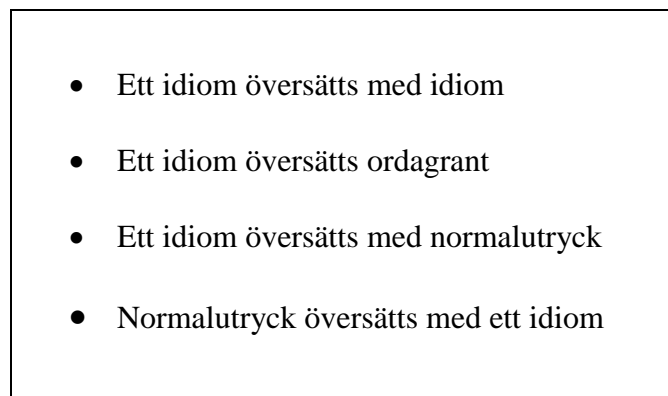
Mäntylä (2004:28–29) lyfter fram tre olika kategorier som hon anser vara märkvärdiga med tanke på idiomens figurativa betydelse. Dessa tre kategorier är *genomskinliga*, *semi-transparenta* och *opaka*. Genomskinliga idiom såsom *Gå åt skogen*, *Egen härd är guld värd*, *Hungrig som en varg* står oftast klart hand i hand med deras litterära och ordagranna betydelser. Semi-transparenta idiom till exempel *Ha is i magen*, *Komma på efterkälken*, *Ha mage att göra ngt* kan möjligtvis förstås fast hela uttrycket inte är litterär. När det gäller opaka idiom måste man däremot känna till språkets etymologi dvs. ursprung för att förstå deras mening, till exempel *Med buller och bång*, *pick och pack*.

2.3. Att översätta idiom

Eftersom min avhandling handlar om behärskning av idiom i svenska språket, knyter översättningen ihop med analysen. Det är alltså viktigt att kortfattat dra igenom vilka saker som måste tas hänsyn

till i själva översättningsprocessen. När man översätter idiom från sitt modersmål till något annat språk måste man noga välja sin översättningsmodell. Dock är denna modell ämnad åt professionella översättare så att knappast ingen av informanterna har använt modellen i min test.

Om det granskas idiom ur översättningsteorins synvinkel understryks det mer varje språks egna karakteristiska drag. Ingo (1990:246) konstaterar att idiom sällan eller aldrig liknar varandra till formen i olika språk. Det går inte alltid att finna ett idiom i målspråket som ersätter källspråkets idiom. Översättare kan ty sig till fyra olika lösningsmodeller (se Figur 2) som presenteras av Ingo. (1990:246)

-
- Ett idiom översätts med idiom
  - Ett idiom översätts ordagrant
  - Ett idiom översätts med normaluttryck
  - Normaluttryck översätts med ett idiom

Figur 2 Översättningsmodeller för översättare enligt Ingo (1990: 246- 247)

När det ett *idiom översätts med idiom* måste man försöka hålla källspråkets stilistiska drag och idiomens färgrikaste natur så tydliga som möjligt. I detta fall gäller det alltså att hitta en metafor som betyder samma sak i båda språken. Ett exempel på ett idiom som översätts med ett idiom i min test är *Först till kvarn får först måla* (*Aikainen lintu madon nappaa*). Man skulle kunna tänka sig att ett idiom som översätts *ordagrant* är det lättaste sättet att översätta men det gäller inte idiom. Genom att använda denna modell kan det ändå skapas ett helt nytt men främmande idiom i målspråket. Resultatet blir oftast obegripligt. Bland mina idiom är ett sådant idiom *Slå två flugor i en smäll* (*Lyöä kaksi kärpätä yhdellä iskulla*). Om det inte kan på hittas ett idiom som motsvarar källspråkets idiom kan man ty sig till *normaluttryck*. I detta fall förlorar idiomets stilistiska drag till exempel *sträcka vapen* (*antautua*). Det sista sätt fungerar tvärtom som det föregående. Det försöks på hitta ett idiom i målspråket som motsvarar källspråkets normaluttryck (Ingo 1990: 246-247).

Den viktigaste egenskapen hos översättare är att en person som översätter text, behärskar väl både källspråket och målspråket. Översättaren har sin bästa situation när hon översätter från främmande språk till sitt eget modersmål (Ingo 1990: 25).

2.4. Läroplan och läroböcker

Det har inte gått så många år jag själv har tog studenten och lärde mig svenska som *B1-språk*. B1-språk är det andra inhemska språket som börjar på grundskolans sjunde klass om eleven inte har börjat det tidigare. För dem som har finska som modersmål är det naturligtvis svenska och tvärtom. Elever studerar B1-språk också i gymnasiet åtminstone fem obligatoriska kurser.

Jag kunde utnyttja mina egna erfarenheter med tanke på idiomens roll i gymnasiets kurser. För att få bekräftelse på mina misstankar att det inte finns ett enda ord om idiom i den nuvarande läroplanen besökte jag ett gymnasium och fick läroplanen (Varkauden lukion opetussuunnitelma 1.8.2005) som gäller svenska som B1-språk. Fast läroplanen kan dock variera mellan olika skolor, är det ändå osannolikt att idiom tas upp i läroplanen. Det finns sammanlagt alltså fem obligatoriska kurser som består av viktigare delar av språkinläring liksom vokabulär och grammatik som betonas på varje kurs. Dessutom finns det två avancerade kurser och tre stödkurser. Men det som väckte mitt intresse var ändå en ökande mängd av språkfärdighet.

Den nuvarande lärobokserien som jag gick igenom heter Galleri och består av sju kursböcker. Min mening var att leta efter idiom var som helst i boken. Eftersom jag hade bara en kort tid att läsa igenom alla böcker, koncentrerade jag mig särskilt på rubriker som jag själv hade lagt märke till att de oftast innehåller idiomatiska uttryck. Dessutom har det extra materialet efter varje kapitel, såsom låtar eller dikter visat sig i allmänhet innehålla idiom. I resultatdelen kommer jag att ersätta namnet Galleri med bokstaven G och ange kursbokens nummer och sida. Jag ska ge exempel på idiom som jag hittade i böckerna.

2.5. Tidigare studier

Det finns inte väl så mycket tidigare studier om idiom. De få som jag hittade står vanligtvis i kontakt med skönlitteratur eller media dvs. idiom och deras kulturella olikheter brukar jämföras mellan inhemska böcker eller tv-serier och deras utländska översättningar. Därför anser jag att översättningen står jämnt och ständigt i kontakt med idiom. Alltså den grammatiska delen av idiom, inläring av idiom och behärskning av idiom är ett mindre utforskat ämne och det verkar att dessa undersökningar börjar vara även föråldrade.

På grund av detta vill jag lyfta fram speciellt Katja Mäntyläs (2004) doktorsavhandling som är lite varierande och koncentrerar sig mer på idiom och undervisning. Fast Mäntylä koncentrerar sig på idiom i engelskan undersöker hon dem också i allmänhet. Mäntylä (2004:177) konstaterar att det viktigaste, istället för att ty sig till eget modersmål för att lära sig idiom i andra språket, är att tillägna sig begreppen metafor och ordagran betydelse. Detta möjliggör att man kan behärska även främmande idiom utan att hamna i feltolkningar.

Dessutom finns det en finsk undersökning om idiom och deras syntaktiska, semantiska och morfologiska drag i finska språket. Nenonens (2002) avhandling går faktiskt djupare in på språket. Den är grammatiskt väldigt omfattande men är ju koncentrerad enbart på finska språket så att språkspecifikationen begränsar dess användbarhet.

3 MATERIAL OCH METOD

I detta kapitel ska jag redogöra för studiens utförande. Först presenterar jag metoden i studien (avsnitt 3.1.) och sedan testen som jag utnyttjade för att samla in materialet (avsnitt 3.2.).

3.1 Kvalitativ studie med kvantitativa drag

Metoden i min undersökning är kvalitativ med kvantitativa drag. Kvalitativ metod kommer jag att använda i analys av idiomkunskap. Det är nyttigt att forska i vilka olika faktorer som kan påverka informanternas förmåga medan kvantitativ metod används när jag räknar hur många informanter som har svarat på ett visst sätt. Med hjälp av kvantitativ metod kan jag jämföra hurdana procentuella skillnader det förekommer mellan huvudämnes- och biämnesstudenter. De båda metoderna kompletterar alltså varandra. I det följande presenterar jag materialet närmare.

3.2. Test som primär undersökningsmetod

I denna avhandling insamlades materialet med hjälp av enkät. Enkäten bestod av bakgrundsinformation och ett test där svenskstuderandes förmåga att översätta idiom till svenska och till finska mättes. Urvalet av idiom i testet baserade sig huvudsakligen på uppskattad frekvens. Jag utförde en förundersökning med en pilotversion av testet i kursen för vetenskapligt skrivande och gjorde nödvändiga revideringar.

Innan jag fattade det slutliga beslutet om vilka 20 idiom som skulle väljas för testet, gick jag igenom idiomböcker (Viljanen 2008, Luthman 2006) för att försäkra mig om idioms konstruktion. Processen var långsam och det var inte lätt att träffa det slutliga valet.

Jag utnyttjade också material som utdelats i en kurs vid Stockholms universitet i att avgöra relevanta idiom. Genom att bläddra i dem, fick jag bekräftelse på mina misstankar om de vanligaste idiomerna i svenskan. Det fanns en massa idiom som enligt min egen åsikt var bekanta bl. a. genom finskan och engelskan.

Testet utfördes i två olika grupper av samma kurs, sammanlagt 35 studenter deltog. Jag var med i klassen bara första gången för att få veta hur lång tid det tar att fylla i enkäten. Studenterna fick som uppgift att fylla i enkäten spontant utan några ordböcker. Första gången delade jag ut enkäter i klassrummet och det tog bara 15 minuter tills alla informanterna blev färdiga. Den andra gången gav jag enkäterna till läraren som gav färdiga enkäter tillbaka till mig följande dag. Alla som deltog i testen var första års studeranden vid universitetet och hade svenska antingen som huvud- eller biämne. För det första ville jag undersöka just första års studerande, för att få någon slags uppfattning om hurdan nivå de har gällande idiom och för det andra ville jag ta huvud- och biämnestudenter för att utreda om det finns några skillnader mellan dem.

Enkäten (se bilaga) har delats upp i två delar: Först kommer bakgrundsinformation som innehåller frågor om själva informanten, hans eller hennes svenskstudier och fritid. Fast det finns några frågor som är ganska privata till sin natur, till exempel hemstad, kön och ålder, kommer informanternas anonymitet att garanteras. Därefter följer idiomdelen där informanterna måste fylla i sex idiom först från finska till svenska utan hjälpmedel. Vid de fyra sista idiomerna finns två alternativ att välja mellan vilket underlättar uppgiften något. Därefter kommer tio idiom från svenska till finska och där gäller detsamma som vid de tio första idiomerna.

Jag anser att det var komplicerat att formulera enkäten så att den inte skulle innehålla irrelevanta saker, utan nyttig information om informanternas språkerfarenheter i svenskan. I slutet av enkäten fanns en möjlighet att ge återkoppling till exempel om de tillfrågade idiomerna var för svåra eller lätta. Informanterna kunde också berätta vad de anser om idiomens viktighet. Tyvärr fanns det bara en informant som hade lust att ge återkoppling.

Fast det alltid finns en liten risk för påhittade svar, tror jag att informanterna har tagit testen på allvar. Några informanter hade till och med skrivit klagande kommentarer bredvid frågorna för att underlätta min förståelse.

För att ta reda på hurdan situation i gymnasietts perspektiv är, besökte jag ett gymnasium i Savolax och frågade svenskläraren om den nuvarande läroplanen samt läroböckerna. Mitt syfte var att utreda om det finns något om idiom i läroplanen eller i läroböckerna. Jag bläddrade i hela den nyaste lärobokserien, Galleri som består sammanlagt av sju läroböcker.

4 RESULTAT

I detta kapitel kommer jag att redogöra för resultaten. Först tar jag upp den viktigaste informationen ur enkäternas bakgrundsdel för att klargöra informanternas språkkontakter och erfarenheter i svenska språket. Sedan går jag igenom idiomdelen och analyserar informanternas behärskning av idiom genom att använda tabeller som hjälpmedel. På grund av den stora mängden idiom ska jag analysera och ta upp från tabeller det som är mest betydelsefullt med tanke på resultatet. Framför allt vill jag veta om informanterna behärskar idiom eller inte, samt hurdana idiom som förstås bättre. Resultatdelen fokuserar sig mest på indelningen av studerandena. Detta på grund av att jag antar att det är just huvudämnesstudenter som trots allmänt genomsnittlig behärskning ändå behärskar idiom bättre än biämnesstudenter.

4.1. Informanterna och deras kontakter med svenska språket

Informanterna i denna undersökning är i olika åldrar men studerar på samma årskurs vid samma universitet. En klar majoritet av informanterna hade svenska som huvudämne, men det var meningen att ta också biämnesstudenter med i studien. Alla informanter hade finska som modersmål. Problemet var informanternas hemstad. Min mening var att klargöra om det spelar någon roll från vilken del av Finland man kommer. Det visade sig inte fungera eftersom de har kunnat flytta vart som helst och hur många gånger som helst och det kan man inte veta via enkäter.

Frågan om informanternas besök i Sverige var ingen överraskning. I allmänhet är det ju andra eller tredje året när man har en chans att åka till Sverige för att studera eller jobba (se tabell 1).

Tabell 1 Studenternas besök i Sverige

	Huvudämnes- studenter		Biämnesstudenter		Totalt	
	f	%	f	%	f	%
Inget besök	3	14,3	4	28,6	7	20,0
1-7 dagar	15	71,4	7	50,0	22	62,9
1-6 månader	0	0,0	2	14,3	2	5,7
6-12 månader	3	14,3	1	7,1	4	11,4
Totalt	21	100,0	14	100,0	35	100,0

Som tabell 1 visar har bara 14,3 % av huvudämnesstudenterna och 7,1 % av biämnesstudenterna varit 6-12 månader i Sverige medan 14,4% av huvudämnesstudenterna och 28,6% av biämnesstudenterna inte ens har besökt Sverige. Vanligt bland alla informanter (62,9 %) var ett par dagar, högst en veckas semesterresa till Sverige. Det var bara en biämnesstudent och tre huvudämnesstudenter som hade tillbringat från ett halvt år till ett år i Sverige. Genom dessa siffror kan man påstå att de har sett och hört mer nativsvenska omkring sig som för sin del kan resultera i en bättre behärskning av idiom.

Resultatet av studerandenas egna sätt att upprätthålla svenska språket gick enligt mina förväntningar och tv, böcker och tidningar var de populäraste svenskspråkiga medierna. Jag anser att det spelas massor av svenska program i Finland och det finns olika alternativ speciellt när det gäller spänningsprogram vilka oftast baserar sig på böcker. Tv- program och böcker är lätta att följa med i motsats till exempel radioprogram som man måste koncentrera sig på väldigt noggrant. Av tabell 2 framgår vilka medier studenter helst vill följa med på fritiden.

Tabell 2 Hur upprätthåller studenterna sina språkkunskaper i svenskan? (Man fick välja fler alternativ)

	Huvudämnesstudenter (n=21)		Biämnesstudenter (n =14)		Totalt (n = 35)	
	f	%	f	%	f	%
Genom att läsa svenskspråkiga böcker/tidningar	14	66,7	8	57,1	22	62,9
Genom att lyssna på svensk musik	7	33,3	3	21,4	10	28,6
Genom att titta på svenskspråkiga program	13	61,9	11	78,8	24	68,6
Genom att surfa på nätet	6	28,6	4	28,6	10	28,6

Det intressanta är att 66,7% av huvudämnesstudenter läser helst böcker och tidningar och en mindre del (61,9%) tittar på tv medan den största delen av biämnesstudenterna (78,8%) tittar helst på tv och efter det kommer böcker samt tidningar.

Jag anser att man kan lära sig mer idiomatiska uttryck genom att läsa böcker än att titta på tv så att huvudämnesstudenter har bättre utgångspunkter att använda och behärska idiom. Det tredje största sättet att följa svenskspråkig media var genom att lyssna på musik och det sista sättet var genom att surfa på nätet vars mängd var densamma med huvudämnes- och biämnesstudenter (28,6%). Genom att lyssna på svenskspråkig musik kan det vara möjligt att möta idiom för orden i låtarna ofta innehåller idiomatiska uttryck (se även 4.2.).

Den sista frågan om informanternas språkkontakter (se tabell 3) gick också enligt mina förväntningar. En klar majoritet svarade att de inte har kontakter med svenskspråkiga på fritiden dvs. en person som har svenska som modersmål.

Tabell 3 Informanternas språkkontakter med svenskar (svenska som modersmål) på fritiden (man fick välja fler alternative)

	Huvudämnesstudenter (n=21)		Biämnesstudenter (n=14)		Totalt (n=35)	
	f	%	f	%	f	%
I familjen	1	4,8	0	0,0	1	2,9
Bland släktingar	3	14,3	2	14,3	5	14,3
Bland vänner	5	23,8	4	28,6	9	25,7
Inga kontakter	15	71,4	9	64,3	24	68,6

Som tabell 3 visar var det totalt bara en informant som hade en svenskspråkig i familjen. Dessutom hade både huvudämnesstudenter och biämnesstudenter bara 14,3 % svenskspråkiga i sin släkt. Informanterna visade sig ha mer svenskspråkiga vänner än släktingar. Totalt 25,7 % av alla har någon svensk vän som de kan prata med eller skriva på svenska.

Liksom Ingo påpekar, förekommer idiom vanligtvis i talspråk eller i så kallade fria språkstilar (se 2.1.). Därför är direkta språkkontakter en av de bästa sätten att lära sig språkets alla delar inklusive idiom.

4.2. Behärskning av idiom

I detta avsnitt kommer jag att analysera enkätundersökningsresultat så att det först finns tio finska idiom som informanterna översatte till svenska och sen tvärtom, tio idiom från svenska till finska.

I genomsnitt var det huvudämnesstudenter som svarade oftare rätt eller inte lämnade några tomma luckor. I testen var det möjligt att skriva egna förslag om man inte hade aning om korrekta svar. De idiom som kunde översättas ordagrant, lyckades oftast bra. På samma gång verkade det att informanterna alltid försökte översätta idiomet ordagrant trots att det fanns ju fall då ett idiom måste översättas med idiom (se 2.1.) Sådana fall är till exempel *Som grädde på moset*, *Lyckans ost*, *Något är gripet ur luften*, *Med näbbar och klor*. Av tabell 4 framgår hur informanterna behärskar de första sex idiomerna.

Tabell 4 Idiom 1-6 från finska till svenska utan alternativ

	Huvudämnesstudenter (n=21)		Biämnestudenter (n=14)		Totalt (n=35)	
	f	%	f	%	f	%
Nälkäinen kuin susi/Hungrig som en varg						
ej svar	2	9,5	6	42,9	8	22,9
eget förslag	0	0,0	2	14,3	2	5,7
korrekt	19	90,5	6	42,9	25	71,4
Ostaa sika säkissä/ Köpa gris i säcken						
ej svar	11	52,4	11	78,6	22	62,9
eget förslag	4	19,0	1	7,1	5	14,3
korrekt	6	28,6	2	14,3	8	22,9
Sokerina pohjalla/ Som grädde på moset						
ej svar	14	66,7	13	92,9	27	77,1
eget förslag	6	28,6	1	7,1	7	20,0
korrekt	1	4,8	0	0,0	1	2,9
Mennä päin mäntyä/ Gå åt skogen/ Gå åt pipan						
ej svar	10	47,6	12	85,7	22	62,9
eget förslag	3	14,3	0	0,0	3	8,6
korrekt	8	38,1	2	14,3	10	28,6
Onnen Pekka/ Lyckans ost						
ej svar	11	52,4	14	100,0	25	71,4
eget förslag	5	23,8	0	0,0	5	14,3
korrekt	5	23,8	0	0,0	5	14,3
Oma koti kullaan kallis/ Eget hård är guld värd/ Borta bra men hemma bäst						
ej svar	11	52,4	9	64,3	20	57,1
eget förslag	5	23,8	1	7,1	6	17,1
korrekt	5	23,8	4	28,6	9	25,7

Som tabell 4 visar var det första idiomet *Nälkäinen kuin susi* (*Hungrig som en varg*) lättast av de sex idiomerna ovan. Av totalt 35 informanter svarade 71,4 % korrekt vilket är berömvärt. Det är påfallande att bara 42,9 % av biämnestudenterna svarade rätt jämfört med 90,5 % bland huvudämnesstudenterna.

Resten av idiomerna verkade vara svåra, för procenten för rätta svar var högst 38,1 %. Idiomerna som var svåraste av alla i denna grupp var det tredje idiomerna, *Sokerina pohjalla (Som gräddde på moset)*. Som tabellen visar visste ingen av biämnestudenterna det och bara en av 21 huvudämnesstudenterna, så att totalt blev det bara 2,9 %. Det var dock intressant att 28,6 % av de sistnämnda hittade på något eget förslag, oftast som *socker på botten*, vilket är ju ordagrant översatt. För mig själv är det förmodligen det första idiomerna jag har lärt mig i gymnasiet, varför resultaten var en överraskning.

Det andra svåraste idiomerna i den här gruppen var *Onnenpekka (Lyckans Ost)* som också hör till kategorin som måste översättas med idiom. Bara 23,8 % av huvudämnesstudenterna hade det korrekt medan ingen av biämnestudenterna ens svarade på frågan. I detta fall gav också 23,8 % av huvudämnesstudenterna ett eget förslag till idiomerna, till exempel *Lycklig Karl* eller *Lycklig Kalle*.

Nästa kategori bestod av fyra idiom från finska till svenska och i varje mån är korrekthetsprocent bland alla studenter totalt kring 60 % vilket verkar vara en progression om man jämför med idiomerna utan alternativ. Det kan å ena sidan bero på att de kan gissa det rätta svaret eller å andra sidan att de har kunnat se dem tidigare någonstans och gräva fram de rätta svaren ur sitt minne. Som tabell 5 illustrerar behärskar informanterna bättre idiomerna med två alternativ.

Tabell 5 Korrekta svar till idiom 7-10 från finska till svenska med två alternativ

	Huvudämnesstudenter (n=21)		Biämnestudenter (n=14)		Totalt (n=35)	
	f	%	f	%	f	%
Aikainen lintu madon nappaa/ Först till kvarn får först måla (fel: Vara uppe med tuppen)	10	47,6	6	42,3	16	45,7
Haistaa palaneen käryä/ Det osar katt (fel:Något är gripet ur luften)	12	57,1	8	57,1	20	57,1
Kynsin hampain/ Med näbbar och klor (fel:Med buller och bång)	14	66,7	7	50,0	21	60,0
Mennä merta edemmäs kalaan/ Gå över ån efter vatten (fel: Fiska i grumligt vatten)	11	52,4	11	78,6	22	62,3

Skillnaderna mellan huvudämnes- och biämnestudenterna var också mindre jämfört med idiomerna utan alternativ. Exempelvis har informanterna behärskat idiomerna *Haistaa palaneen käryä (Det osar*

katt) lika bra och 57,1 % svarade rätt. Det sista idiomet *Mennä merta edemmäs kalaan* (*Gå över ån efter vatten*) istället var enligt tabellen det enda idiom som biämnestudenterna behärskade bättre (78,6 %). Bara 52,4 % av huvudämnesstudenterna svarade det korrekt. I detta fall var det frågan om ett idiom som måste översättas med idiom. Det felaktiga alternativet *Fiska i grumligt vatten* vilseledde för det är lätt att tänka på alla idiom ordagrant i första hand och informanterna har förmodligen fått associationen från det finska verbet `kalastaa` (= *fiska*).

Fast idiomerna från svenska till finska är i principen likadana som idiomerna från finska till svenska dvs. att det finns idiom som hör till samma kategorier, kan det ses att korrekthetsprocenten är i genomsnitt högre i tabell 6 än i tabell 4. Tabell 6 nedan illustrerar informanternas förmåga att skriva det rätta idiomet utan några alternativ. Det gavs också några egna bra förslag som oftast var väldigt nära det rätta svaret.

Tabell 6 Idiom 1-5 från svenska till finska utan alternativ

	Huvudämnesstudenter (n=21)		Biämnestudenter (n=14)		Totalt (n=35)	
	f	%	f	%	f	%
Komma på efterkälken/Tulla jälkijunassa						
ej svar	6	28,6	4	28,6	10	28,6
eget förslag	6	28,6	1	7,1	7	20,0
korrekt	9	42,9	9	64,3	18	51,4
Ha mage att göra ngt/Olla otsaa tehdä jtk						
ej svar	2	9,5	1	7,1	3	8,6
eget förslag	13	61,9	12	85,7	25	71,4
korrekt	6	28,6	1	7,1	7	20,0
Göra en höna av en fjäder/Tehdä kärpäsestä härkänen						
ej svar	2	9,5	3	21,4	5	14,3
eget förslag	5	23,8	0	0,0	5	14,3
korrekt	14	66,7	11	78,6	25	71,4
Slå två flugor i en smäll/Lyödä kaksi kärpästä yhdellä iskulla						
ej svar	0	0,0	0	0,0	0	0,0
eget förslag	1	4,8	1	7,1	2	5,7
korrekt	20	95,2	13	92,9	33	94,3

Gå som smort/Sujua kuin rasvattu

ej svar	15	71,4	10	71,4	25	71,4
eget förslag	5	23,8	3	21,4	8	22,9
korrekt	1	4,8	1	7,1	2	5,7

Som tabell 6 illustrerar visste drygt 66,7 % av huvudämnesstudenterna och 78,6 % av biämnesstudenterna idiomet *Göra en höna av en fjäder* som hör till kategorin *ett idiom översätts med idiom*. Överraskande var att idiomet *Gå som smort (Sujua kuin rasvattu)* som har samma betydelse i finskan behärskades väldigt dåligt och siffran för rätta svar var totalt bara 5,7 %. Idiomet *Slå två flugor i en smäll* verkade vara det lättaste av alla idiom. Drygt 95 % (95,2 %) av huvudämnesstudenterna svarade korrekt medan också den största delen av biämnesstudenterna 92,9 % behärskade det. Detta idiom är väldigt vanligt i finskan och det får samma ordagranna översättning i svenskan. Informanterna försökte också hitta på egna förslag på vissa ställen och framför allt idiomet *Ha mage att göra något* samlade den största siffran av egna försök. Totalt bara 8,6 % av alla informanter hade idiomet rätt medan 71,4 % hade ett eget förslag som i allmänhet var nästan korrekt dvs. det var frågan om lexem `mage` som var fel översatt, till exempel *pokka, rohkeus, uskallus*. Dessutom hade idiomet *Komma på efterkälken* totalt 20 % egna förslag bland alla svar och informanterna föreslog till exempel *tulla kreivinaikaan, pestä jälkipyykkiä och tulla katumapäälle*.

I sista gruppen verkade idiomerna från svenska till finska med två alternativ vara den lättaste delen av enkäten (se tabell 7).

Tabell 7 Korrekta svar till idiom 6-10 från svenska till finska med två alternativ

	Huvudämnesstudenter		Biämnesstudenter		Totalt	
	(n=21)		(n=14)		(n=35)	
	f	%	f	%	f	%
Ta seden dit man kommer/ Borta bra men hemma bäst/Maassa maan tavalla (fel:pistää nokkansa joka paikkaan)	19	90,5	11	78,6	30	85,7
Pick och pack/ Kimpsut ja kampsut (fel: ummet ja lammet)	18	85,7	12	85,7	30	85,7
Ha is i magen/ Pitää pää kylmänä (fel:perhosia vatsassa)	6	28,6	2	14,3	8	22,9
Som hand i handske/ Kuin nyrkki silmään (fel: peukalo keskellä kämmentä)	14	66,7	11	78,6	25	71,4
Prata/ tala i vädret/ Puhua puuta heinää (fel: puhua suunsa puhtaaksi)	19	90,5	11	78,6	30	85,7

Som tabell 7 visar var korrekthetsprocenten i fyra idiom av fem från 71,4 % till 85,7 %. T.ex. idiomet *Ta seden dit man kommer* var bra behärskat. Totalt 90,5 % av huvudämnesstudenterna och en lite mindre del, 78,6 % av biämnesstudenterna svarade korrekt. Exakt samma siffror fanns med idiom *Tala/prata i vädret*. Det svåraste idiom i denna grupp var *Ha is i magen*. Bara 14,3 % av biämnesstudenterna och 28,6 % av huvudämnesstudenterna svarade korrekt.

Fast idiomerna i de båda tabellerna (5,7) är lite svårare än de som inte har alternativ, är korrekthetsprocent högre i allmänhet. Detta kan möjligtvis förklaras med två alternativ av vilka det rätta svaret kan gissas vid behov. I tabell 5 och 7 finns ju idiom av vilka inget kan översättas ordagrant, dvs. det är fråga om opaka eller semi-transparenta idiom.

4.3. Idiomens status i läroplan och i läroböcker

Jag har presenterat mina avsikter att undersöka idiomens roll i läroplan och i läroböcker (se kapitel 2.2). I det följande kommer jag att klargöra resultaten.

I detta avsnitt redogör jag för vilken roll idiom har i läroplan och läroböcker. Trots att det inte talas direkt om idiom i läroplanens allmänna beskrivning, kan man läsa mellan raderna att det ges en

möjlighet för idiomatiska uttryck för det talas om kulturella faktorer och autentiska material vilket kan ha samband med idiom. Nedan finns ett exempel på läroplanens beskrivning (Varkauden lukion opetussuunnitelma: 1.8.2005: 34-36)

”Huomiota kiinnitetään äidinkielen ja ruotsinkielisen viestinnän eroihin ja eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöihin. Kaunokirjallisuus ja muu autenttinen materiaali tarjoaa tähän mahdollisuuksia.”

”Man bör framhålla skillnaderna i kommunikation på finska och på svenska samt kulturella faktorer som förklarar skillnaderna. Skönlitteratur och annat autentiskt material ger möjligheter till detta” (ur Varkauden lukion opetussuunnitelma 1.8.2005)

När jag började bläddra i kursböcker, var det bara två av de sju böckerna som visade sig innehålla några viktiga idiom. Jag märkte att den andra boken (G2) var den rikaste av alla dessa böcker. Av de påträffade idiomerna återfanns de flesta i rubriker: *En vän i vått och torrt* (G2:36), *Lika som bär* (G2:39) och *Ett gott skratt förlänger livet* (G2:47). Dessutom fanns det en låt, *Jag har havet ett stenkast från mig* (G2:106). Det som ändå överraskade mig var att det fanns en idiomuppgift (G2:62) där det måste funderas på vad tio svenska idiom betyder på finska. Alla idiom i uppgiften hänförs till kroppsdelar, till exempel *Från topp till tå, spetsa öronen och dra någon vid näsan*. Av de tio idiomerna återfinns tre idiom även i min enkät: *Ha is i magen, Ha mage att göra ngt och ha fjärilar i magen*.

I följande lärobok (G3) koncentreras de två idiomerna också till rubriker, såsom *Vett och etikett* (G3:119) och *Ta seden dit du kommer* (G3:115). Den sistnämnda hör också till mina utvalda idiom i testen. I själva texten fann jag bara ett: *Kärlek vid första ögonkastet* (G3:38).

5 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

Syftet med denna undersökning var att ta reda på hur första års universitetsstudenter behärskar idiom i svenska språket. Vid sidan ville jag veta vilka olika bakgrundsfaktorer kan möjligtvis inverka på behärsningen. Undersökningsresultaten visar att min hypotes stämmer. Jag hade dock en viss förhandsuppfattning då jag utförde en förundersökning bland äldre studerande.

Resultaten visade att studerandena inte behärskar idiom väl dvs. behärskning av idiom koncentrerar sig mest på sådana idiom som översätts ordagrant. Fast det i min enkät fanns bara fyra idiom som är möjliga att översätta ordagrant försökte informanterna oftast att översätta de andra idiomerna också på detta sätt. Dessutom behärskar studenterna bättre idiom från svenska till finska än från finska till svenska fast skillnaderna är relativt små. Detta förklaras med Ingos modell att översättningen är allra lättast när man översätter till sitt eget modersmål (se 2.3.).

I tabell 4 var det idiom *Hungrig som en varg* som behärskades bäst, totalt 71,4 %. Detta idiom översätts ordagrant. Idiomet är också en liknelse så att det kan vara lätt att förstå dess mening och kategorisera det till transparenta idiom. De andra idiomerna i samma tabell hade lägre korrekthetsprocent. Behärskningsciffrorna var låga, totalt kring 20 %.

Tabell 5 visade lite bättre behärskning i synnerhet på grund av två alternativ. Fast alla idiomerna i denna tabell översätts med ett idiom, var korrekthetsprocenten högre, i medeltal 50 %. Dock var denna tabell med två alternativ svår att analysera för man kan alltid gissa om man inte känner till idiomet i fråga. Samtidigt kunde informanterna i dessa fall se någonting framför sig och få associationer för de korrekta svaren.

I tabell 6 var det idiomet *Slå två flugor i en smäll* som behärskades väldigt bra. Det var också fråga om ett idiom som översätts ordagrant. Drygt 95,2 % av huvudämnesstudenter och bara en lite mindre del, 92,9 % av biämnesstudenterna svarade korrekt. Bara idiomet *Göra en höna av en fjäder* i samma tabell behärskades också bra, totalt 71,4 %. I detta fall är det fråga om semi-transparenta idiom. Det kan alltså vara möjligt att förstå dess mening fast inte alla ord motsvarar samma ord i ett idiom på finska. Informanterna hade inte lika bra framgång med de sista idiomerna och det var överraskande att idiomet *Gå som smort* som översätts ordagrant, fick totalt bara 5,7 % korrekta svar.

I tabell 7 fanns det också två alternativ som underlättade uppgiften. Idiomet *Ha is i magen* verkade förleda informanter. Det visade att informanterna tänkte sig först och främst litterärt och i stället för det korrekta svaret *Pitää pää kylmänä* (totalt 22,9%), svarade det fel, *Perhosia vatsassa*.

Att jag hade undersökt olika idiomkategorier innan jag valde de tjugo idiomerna för enkäten gjorde undersökningen mångsidigare. Denna kännedom som jag hade om idiom före mer djupgående forskning baserade sig just på antagandet att det finns antingen idiom som översätts från ord till ord eller idiom som har en egen layout och mening, dvs. idiom som översätts med idiom. Jag var tvungen att försöka välja lätta och kända idiom till undersökningen eftersom innan jag valde precis

dessa tjugo idiom testade jag andra svenskstuderanden och det blev nästan tomma enkäter varje gång. Å ena sidan kunde jag förvänta mig vissa resultat på grund av mina ex. Å andra sidan visade det sig att jag har mest sådana idiom som hörde till samma kategorier, t.ex. idiom som enligt Ingo översätts ordagrant eller idiom som översätts med idiom (se figur 2).

Jag vill ändå påpeka att det fanns tillräckligt med utmaningar för studerande med dessa tjugo idiom och efter att ha analyserat alla punkter, stödde de mina misstankar att behärskning av idiom är ytligt dvs. idiom som översätts ordagrant behärskas emellanåt väl men idiom som översätts med idiom ledde lätt till feltolkningar.

I allmänhet var det huvudämnesstudenter som hade mer svenskspråkiga kontakter och de var mer aktiva för att utveckla sig själva med språket. Huvudämnesstudenter är mer intresserade av språket än biämnesstudenter vilket syns i behärskningen av idiom. Genom att följa svenskspråkiga medier eller lyssna på musik kan man även undermedvetet lära sig idiom. Huvudämnesstudenter har också besökt Sverige oftare fast resorna har varit relativt korta. Att vistas i en svenskspråkig miljö är troligen det bästa sättet att lära sig språket. Att 14,3% av huvudämnesstudenter har varit i Sverige från 6 till 12 månader, förbättrar säkert deras språkliga förmåga. Det finns så mycket idiomatiska uttryck t.ex. i tidningar och på nätet att man inte låta bli att upptäcka dem.

Det var lite överraskande att bara en av informanterna gav återkoppling i slutet av enkäten. Jag förväntade mig flera åsikter av hur det kändes att svara på frågorna och först och främst något om idiomerna. Den enda återkopplingen som gavs var ändå intressant: ”Osa idiomeista oli aika vaikeita...ei vastaa suomen idiomeja.” / ”En del av idiom var ganska svåra...motsvarar inte finska idiom”.

Detta påstående är intressant därför att jag valde sådana idiom som är bekanta också i finskan eller studeranden har kanske hört dem i engelskan. Alla respektive idiom finns alltså i finska språket men informanterna kanske inte har hört talas om dem.

Temat idiom är ett relativt utforskat område och alla de undersökningar som finns, baserar sig först och främst på mycket få undersökningar. Det är förvirrande och svårt att kategorisera idiom för de är kultur- och språkspecifika. Det borde fokuseras bara på ett språk åt gången för att kunna klassificera och få en djupare uppfattning om idiomens karaktär, speciellt innehållsmässigt.

Jag anser att Sköldbergs drag för idiom (figur 1) är mycket klargörande fast det är fråga om plockade kriterier från andra forskare. Samtidigt undrar jag varför det inte finns några kriterier för att idiom oftast är bundna till kultur och språk.

6 AVSLUTNING

Det har gjorts få undersökningar om detta ämne. Det kan dras en klar slutsats om att till och med forskare som har undersökt djupare idiomatiska uttryck har också svårigheter att definiera själva begreppet. Således verkar idiom vara en otydlig del av språkvetenskap och det kommer säkert att forskas vidare av filologer i framtiden.

I min studie deltog 35 informanter som studerar svenska antingen som huvud- eller biämne. Urvalet av informanter var ganska mångsidigt för informanterna var antingen huvudämnes- eller biämnestuderenter och kommer från olika delar av Finland. Ämnet skulle vara nyttigt att undersöka vidare t.ex. med större mängd idiom och informanter. Det skulle också vara intressant att veta hurdan utveckling det finns med behärskning av idiom från början till slutet av studier.

Att man hade haft tillgång till relevanta idiomböcker till undersökningen hade hjälpt väldigt mycket. Det finns inte tillräckligt med ordboksmaterial som handlar om idiom så att man kan bara undra varför det inte finns ordentliga finska-svenska-finska ordböcker. Är det så att idiom tycks vara den mest irrelevanta delen av språkvetenskap?

Denna studie har visat att behärskning av idiom bland studenterna är bristfälligt. Å ena sidan borde man förbättra dess inläring i skolor men å andra sidan skulle det inte ha utrymme i läroplanen för det finns andra delar av språkvetenskap som anses vara viktigare. Efter att ha granskat alla gymnasieböcker var jag lite besviken över mängden av idiom. Själva lärobokstexterna kunde innehålla fler idiomför att levandegöra språket. Jag anser att en sådan uppgift där idiom måste översättas till eget modersmål eller kombineras rätt skulle vara ett bra sätt att vänja studenterna vid att använda idiom så småningom. Lärarna i grundskolan, på gymnasiet och vid universitetet kunde använda idiom i sin undervisning. Idiom gör språket färgrikare på flera sätt. Liksom Luthman (2006) påpekar ”i litteraturen ger de extra krydda åt innehållet”. Dessutom anser jag att idiom vid sidan av samtal i vilket språk som helst gör språket varierande och på det hela taget mer intressant.

LITTERATUR

- Blom, A., Kaunisto, S., Paasonen, M., Salonen, A., Hyypiä, A. (2010): *Galleri 1-7*. Otava.
- Hallström, A. Östberg, U. (1998): *Svår svenska*. Lund, Sweden. Studentlitteratur.
- Ingo, R. (1990): *Lähtökielestä kohdekieleen. Johdatusta käänntieteteeseen*. Juva: WSOY.
- Luthman, H. (2006): *Svenska idiom: 4,500 vardagsuttryck*. Kristianstad. Folkuniversitetets förlag.
- Luthman, H (2006): *Svenska idiom: Övningsbok*. Kristianstad. Folkuniversitetets förlag.
- Mäntylä, K. (2004): *Idioms and language users: the effect of the characteristics of idioms on their recognition and interpretation by native and non-native speakers of English*. Jyväskylä Studies in Humanities. [Online]. Tillgänglig: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/13453>
- Nenonen, M. (2002): *Idiomit ja leksikko. Lausekeidiomien syntaktisia, semanttisia ja morfologisia piirteitä suomen kielessä*. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja. [Online]. Tillgänglig: <http://cc.joensuu.fi/linguistics/mnenonen/Nenonen.pdf>
- Skog-Södersved, Mariann & Anita Malmqvist (2007). *Vad är ett idiom? Om definitioner, terminologi och typologi. I: Översättningsteori, fackspråk och flerspråkighet*. VAKKI-symposium XXVII, 317-327. Vasa.
- Sköldberg, E. (2004): *Meijerbergs Arkiv för svensk ordforskning Korten på bordet*. Elanders Infologistics Väst AB, Göteborg.
- Varkauden lukion opetussuunnitelma: 1.8.2005
- Viljanen, B. & K. (2008): *Ruotsi-suomi idiomisanakirja*. Gummerus. Jyväskylä.

9. Kuinka ylläpidät ruotsin kielen taitojasi vapaa-ajalla? (Voit valita useamman kohdan)

- a) Lukemalla ruotsinkielisiä kirjoja/lehtiä ( ) b) Kuuntelemalla ruotsinkielistä musiikkia ( )
 c) Katselemalla ruotsinkielisiä ohjelmia ( ) d) Internet-sivustot ( )
 e) Jokin muu, mikä? ( )

Idiomit

Käännä ensimmäisen listan idiomit ruotsin kielelle ja seuraavan listan idiomit suomen kielelle. Viimeisissä kohdissa tulee valita oikea vaihtoehto. Tarvittaessa voit selittää idiomien omin sanoin tai keksiä vastaavan idiomien.

1. Nälkäinen kuin susi		
2. Ostaa sika säkissä		
3. Sokerina pohjalla		
4. Mennä päin mäntyä		
5. Onnen Pekka		
6. Oma koti kullaan		
7. Aikainen lintu madon nappaa	( ) Först till kvarn får först måla	( ) Vara uppe med tuppen
8. Haistaa palaneen käryä	( ) Det osar katt	( ) Något är gripet ur luften
9. Kynsin hampain	( ) Med buller och bång	( ) Med näbbar och klor
10. Mennä merta edemmäs kalaan	( ) Fiska i grumligt vatten	( ) Gå över ån efter vatten
1. Komma på efterkälken		
2. Ha mage att göra något		
3. Göra en höna av en fjäder		
4. Slå två flugor i en smäll		
5. Gå som smort		
6. Ta seden dit man kommer	( ) Pistää nokkansa joka paikkaan	( ) Maassa maan tavalla
7. Pick och pack	( ) Kimpsut ja kampsut	( ) Ummet ja lammet
8. Ha is i magen	( ) Perhosia vatsassa	( ) Pitää pää kylmänä
9. Som hand i handske	( ) Peukalo keskellä kämmentä	( ) Kuin nyrkki silmään
10. Prata/tala i vädret	( ) Puhua puuta heinää	( ) Puhua suunsa puhtaaksi

Kiitos osallistumisestasi! Voit kirjoittaa halutessasi paperin toiselle puolelle palautetta esimerkiksi idiomien tärkeydestä tai siitä, olivatko idiomit mielestäsi helppoja/vaikeita.

